

SAMENVATTINGEN - RÉSUMÉS - ABSTRACTS

Voorbij het 'goud' van de jaren zestig. Armoedepercepties in de welvaartsstaat in België (1958-1973)

JEROEN BARREZ

Samenvatting

De 'gouden' jaren zestig (1958-1973) kenmerkten zich door een ongekennde economische groei. In de literatuur ligt de nadruk op de verwezenlijkingen van de welvaartsstaat. Ik kijk daarentegen voorbij het 'goud' van de jaren zestig, met name naar de armoede in de welvaartsstaat. Het feit dat de armoedeproblematiek nauwelijks onderzocht is, wekt foutief de indruk dat deze er niet was. Ik ga daarom na hoe een kleine minderheid van sociale wetenschappers, politici en centrale figuren uit middenveldorganisaties - die wel aandacht voor de armoedeproblematiek had - over armoede reflecteerde.

Vanaf Expo '58 tot het midden van de jaren 1960 duwde het welvaartsoptimisme de armoede naar de achtergrond. Armoede werd bovendien als een oplosbaar fenomeen gezien dat zou opdrogen binnen de welvaartsstaat. Het absolute armoedebegrip - een bedreiging van het fysieke menselijke bestaan - overheerste. Halverwege de jaren 1960 herontdekten wetenschappers de armoede onder invloed van internationaal onderzoek. Ook bepaalde politici, vooral die uit de progressieve arbeidersvleugel van de CVP (Christelijke Volkspartij), kregen de armoede in het vizier.

Niet toevallig ging deze herontdekking gepaard met de opkomst van het relatieve armoedebegrip. Het armoedebegrip evolueerde van een fysieke bedreiging naar een relatieve achterstelling ten opzichte van anderen. Hoewel politici het geloof in de maakbaarheid van de samenleving bleven omarmen, kwam bij enkele maatschappijkritische sociologen het vooruitgangsoptimisme op de helling te staan. Armoede vormde volgens hen niet de tegenpool, maar de onafscheidelijke keerzijde van de welvaart. Ik spreek daarom van de paradox van

de 'gouden' jaren zestig: net tijdens de hoogdagen van de welvaartsstaat, werd de armoede herontdekt. De *golden sixties* moeten *ontmythologiseerd* worden: ze waren niet van 'goud' voor iedereen.

Au-delà du brouillard doré des « Golden Sixties »... Les perceptions de la pauvreté dans la Belgique de l'Etat-providence (1958-1973)

JEROEN BARREZ

Résumé

Les années '60 (1958-1973) - années que l'on dit « dorées » - se caractérisent par une croissance économique jusque-là inconnue. Et la littérature insiste beaucoup sur les réalisations de l'Etat-providence. Pour notre part, nous nous efforçons au contraire de regarder plus loin que l'« or » des années '60, et notamment vers la pauvreté dans l'Etat-providence. Le fait que la problématique de la pauvreté ait à peine fait l'objet de recherche donne l'impression - erronée - que cette problématique n'existait pas. C'est pourquoi nous inscrivons notre recherche dans le sillage de la petite minorité de chercheurs en sciences sociales, d'hommes politiques et de figures centrales de la vie associative qui ont déjà accordé de l'attention à ce problème de la pauvreté-ou qui s'efforçaient d'y apporter remède.

A partir de l'Expo de '58 jusqu'au cœur des années '60, l'optimisme de la société de consommation a fait glisser à l'arrière-plan la question de la pauvreté. Celle-ci a en outre été appréhendée comme un phénomène soluble, susceptible de s'évaporer dans l'Etat-providence. Le concept de « pauvreté absolue »-menace directe pour l'existence physique de l'Être- dominait. Or, au milieu des années '60, les scientifiques redécouvrirent la pauvreté sous l'influence de la recherche internationale. En outre, certains politiciens, essentiellement ceux issus de l'aile ouvrière-progressiste du CVP (*Christelijke Volkspartij*), eurent la pauvreté dans leur collimateur.

Ce n'est pas chose fortuite si cette découverte allait de pair avec la montée de la « pauvreté relative ». Cette perception de la pauvreté évolua de la menace physique vers une relative indifférence à l'égard des autres. Quoique les politiciens continuèrent à cultiver la croyance dans une perfectibilité infinie de la vie sociale, l'optimisme pour le progrès infini déclina chez un certain nombre de sociologues attachés à la critique sociale. La pauvreté ne constituait pas, selon eux, le pôle opposé mais le revers inséparable du bien-être. C'est pourquoi nous parlons du paradoxe des années '60 « dorées » : c'est au moment de l'« optimum » de l'Etat-providence que l'on a redécouvert la pauvreté. Les « Golden Sixties » doivent être démythifiées : elles ne furent pas d'« or » pour tout le monde.

Beyond the 'gold' of the 1960s. Perceptions of poverty in the welfare state in Belgium (1958-1973)

JEROEN BARREZ

Abstract

The 'golden' sixties (1958-1973) were defined by an unprecedented economic growth. The literature focuses on the achievements of the welfare state. I want to look beyond the 'gold' of the 1960s, namely at poverty in the welfare state. That hardly any research has been done on the poverty issue wrongly creates the presumption that it did not exist. I therefore examine how a small minority of social scientists, politicians and key figures from civil society organisations – which did pay attention to the poverty issue – thought about poverty.

From the World Exhibition of 1958 until the mid-sixties, poverty was obscured by welfare optimism. Furthermore, poverty was considered to be a phenomenon that could be solved and that would in time disappear in the growing welfare state. The absolute poverty concept – a threat to the physical human existence – predominated. In the mid-sixties, influenced by international research, poverty was rediscovered by scientists. Certain politicians, particularly from the progres-

sive labour wing of the CVP (Christian People's Party), also took an interest in the problem.

It was no coincidence that this rediscovery went hand in hand with the emergence of the relative poverty concept. The poverty concept evolved from a physical threat to a relative deprivation with regard to others. Although politicians kept believing in the malleability of society, some socially critical sociologists started to question progress optimism. They claimed that poverty was not the opposite, but the inseparable downside of welfare. That is why I refer to the paradox of the 'golden' sixties : it was precisely during the heyday of the welfare state that poverty was rediscovered. The golden sixties need to be demythologized : they were not made of 'gold' for everyone.

'Pénétration pacifique' en agrarische ontwikkeling. Landbouwkolonisatie in Katanga, 1910-1920

CHARLOTTE VEKEMANS EN YVES SEGERS

Samenvatting

Tussen 1908 en 1920 organiseerde het Ministerie van Koloniën in België de eerste staatsgeleide landbouwkolonisatie in Congo, in de provincie Katanga. Dit artikel analyseert de complexe interacties tussen publieke en private actoren tijdens het eerste landbouwkolonisatieproject in Belgisch Congo (1908-1920) en de manier waarop ze het koloniaal beleid tekenden. Het project kende een zeer moeizame start en zou na intense discussies in het Parlement en de koloniale intellectuele kringen in België worden stopgezet, ondanks de blijvende steun van het hoofd van de Landbouwdienst van het Ministerie van Koloniën en geestelijke vader van het project, Edmond Leplae. De focus op de landbouwkolonisatie legt de spanningen bloot tussen het beleid van de technische experts zoals agronomen en veeartsen, de ideeën van de koloniale *hommes politiques* en privé-spelers, zowel in België als in Congo. In het artikel plaatsen we de dagelijkse realiteiten en initiatieven van deze eerste Belgische landbouwkolonisten in het breder kader van de Belgische koloniale politiek en tonen